

"בפרי הארץ"

"תרומה"

"וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ זָהָב מִפִּיֶיךָ וּמִזֶּהָב מִבְּחוּץ וְעָשִׂיתָ לְעִלְיֹתָ וְלַעֲלָוֹתָ וְלִזְרֵי זָהָב סָבִיב"

"זהב מבפנים ומבחוץ"

רבינו בחיי: דרשו רז"ל: (יומא עב ב) מכאן לתלמיד חכם שיהיה תוכו כבדו, כשם שהיה הארון שהיה זהב מבפנים ומבחוץ, ולזה רמז הכתוב באמרו: (איוב כט, יד) "צדק לבשתי וילבשני", פירוש מבפנים ומבחוץ. ודרשו רז"ל: למה נמשלו דברי תורה לזכוכית, שנאמר: (שם כח, יז) "לא יערכנה זהב וזכוכית", לומר לך מה זכוכית זך ומראה לך כל מה שבתוכו כך תלמיד חכם ראוי שיהיה תוכו כבדו.

ועשית עליו זר זהב סביב. בשלחן ומזבח הקטורת תמצא (פסוק כד) "ועשית לו", וכאן בארון "ועשית עליו", והטעם בזה כי השלחן רמז לכתר מלכות, ומזבח הקטורת רמז לכתר כהונה, והמלכות והכהונה הם לאדם ירושה, שאין המלכות בישראל אלא למי שהוא מזרע דוד, ולא הכהונה אלא למי שהוא מזרע אהרן, וכענין שכתוב במלכות: (דברים יז, יח) "וכתב לו את משנה התורה" וגו', (שם כ) "למען יאריך ימים על ממלכתו", וכתוב בכהונה: (במדבר כה, יג) "והיתה לו ולזרעו אחריו", אבל בארון שהוא רומז לתורה ואין התורה ירושה לאדם על כן כתוב: "ועשית עליו" ולא אמר "ועשית לו" כי אינה ירושה לו כענין המלוכה והכהונה.

ובמדרש: (שמו"ר לד, ג) "ועשית עליו", הזכיר בארון "עליו" מה שאין כן בשלחן ובמזבח, ללמדך שכתר תורה עליון הוא על הכל, זכה אדם לתורה כאלו זכה לכולן, שנאמר "זר זהב סביב". ונכתב "זר" בלא יו"ד, ללמדך זכה אדם בתורה נעשית לו זר. לא זכה בתורה נעשית לו זר, דבר אחר: זכה אדם בתורה שהוא לומד ומקיים הרי הוא "זר זהב", ואם לא זרה ממנו, כלומר תסתלק ממנו ולא תתחבר עמו, לכך כתיב "זר" בלא יו"ד, לשון זרה.

תולדות יצחק: מבית ומחוץ תצפנו, מכאן לתלמיד חכם שיהיה תוכו כבדו [תנחומא ויקהל יא], וכן אמר [איוב כט יד] "צדק לבשתי וילבשני" וארז"ל למה נמשלו דברי תורה לזכוכית מה זכוכית זך ומראה כל מה שבתוכו כך תלמיד חכם יהיה תוכו כבדו. ועשית עליו זר זהב, בשלחן ומזבח הזהב אמר "ועשית לו" ובארון אמר [ועשית] "עליו", לפי שהשלחן רמז לכתר מלכות, והקטרת לכתר כהונה, ואלו ירושה שאין מלכות אלא לזרע דוד והכהונה לזרע אהרן, אבל בארון שהוא רמז לתורה ואינה ירושה לא אמר "לו" שאינה ירושה, ובמדרש [רבה לד ב] אמרו בארון עליו לומר שכתר תורה עליון על כלם.

כלי יקר: ועשית עליו זר זהב סביב. אמרו חז"ל (יומא עב ב) שזה רמז לכתר תורה, ובשולחן ובמזבח נאמר ועשית לו לפי שכתר כהונה ומלכות הוא לאנשים מיוחדים כי אין כהונה כי אם למי שהוא מזרע אהרן ומלכות לזרע דוד לכך נאמר לו אבל כתר תורה הפקר לכל לכך לא נאמר לו. ונקט לשון זר להורות שהמשתמש בכתרה של תורה דינו כזר הקרב יומת, וכן כתר כהונה נאמר בה (במדבר יח ז) והזר הקרב יומת, וכן כתר מלכות זר וכתר לזרע דוד וזך לזרים.

ומה שנאמר: אמתים וחצי אורכו וגו', כבר אמרנו שהיו כל האמות שבורות כדי שכל אדם ידמה בנפשו כאילו הוא חסר ולא בא עד תכלית החכמה. וחז"ל אמרו (אבות ו ו) שהתורה נקנית בארבעים ושמונה מעלות רמז לדבר ועשו ארון עצי שיטים אמתים וחצי סוף תיבות עולה קנ"ו אורכו ואמה וחצי רוחבו ואמה וחצי קומתו סופי תיבות עולה ארבעים ושמונה כאילו אמר קנו התורה בארבעים ושמונה דברים. ובא הרמז באמות שבורות לפי שרוב הדברים שקנין התורה תלוי בהם תלויין במדת הענוה כי הוא יסוד ומקור לכל אותן ארבעים ושמונה דברים וכן האמות שבורות מורים על לב נשבר ונדכה והוא עניו ושפל ברכ. ויכול להיות שמטעם זה גזר רבי שלא ישנו בשוק וכו' כדי שלא ירגילו את עצמם ללמוד מחמת יוהרא כדי להתהדר בפני הרואים כמנהג דורינו שרוב הלומדים דרכם להתפאר ולמען הרבות חריפתם ופלפולם ברבים.

גור אריה: הקשה הראב"ע (סוף פסוק י), כיון שהיה צריך על כל פנים להיות עושה שלשה ארונות, שנים של זהב ואחד של עץ, יעשה אחד של זהב, שרז"ל נתנו כבר טעם במדרש (תנחומא ויקהל, ז), לפי שהתורה נקראת "עץ חיים" (משלי ג, יח), לכך היה הארון של עץ. ודבר זה דבר עמוק, כי התורה נקראת "עץ חיים למחזיקים בה" (שם), לפיכך היה הארון של עץ, כי העץ הוא נטיעה קיימת, כך דברי תורה הם מתחברים ונטועים דבקים עם השם יתברך, והוא קיים נצחי, ובשביל זה הוא קיים לעד. ואילו הזהב, אף על גב דהוא חשוב, אינו נטיעה. אבל הציפוי הוא של זהב, והוא טעם מופלא להיות הדבר הנראה של זהב, על שם "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד" (משלי ג, טז), וידוע כי ה"אורך ימים" הוא עולם הבא, שאינו נראה, "עין לא ראתה אלהים זולתך" (ישעיה סד, ג), ולפיכך העץ, המורה על הנטיעה הנצחית, היה מכוסה ונעלם, ואילו הכבוד יש לו בעולם הזה, והוא נראה. ולפיכך היה של עץ בתוכו, והיה נראה העושר והכבוד. ועוד, כאשר תבין תמצא עוד, כי היה צריך להיות עץ בתוכו וזהב מבחוץ ומבפנים, כי כן ראוי הוא ונכון לפי החכמה.

סג "מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' האם מרבים בשמחה גם באדר א'?

תשובה: רק באדר ב' {בשאלות יעב"ץ חלק ב' סימן סח'}, אולם החת"ס (בסוף סימן כ') משמע ממנו שהשמחה גם באדר א'.

ב' מי שנולד באדר בשנה פשוטה מתי יעשו לו בר מצווה?

תשובה: באדר ב'. {סימן נה'}

חושן משפט

א' מי שהזמין מונית וביטל האם צריך לשלם?

תשובה: כן, אבל רק על דמי ההזמנה. {סימן שלט'}

ב' הפיל לחבירו אוכל על הרצפה והחבר אינו רוצה לאוכלו כי אומר שזה מאוס לו האם צריך לשלם?

תשובה: אם האוכל נמאס מהעולם צריך לשלם ואם לא נמאס מהעולם רק כי הוא איסטיניסט לא צריך לשלם. {סימן שפה'}

אבן העזר

א' האם פורים נקרא פנים חדשות?

תשובה: מחלוקת ולמעשה יש להחמיר {עיין סימן סה'}

ב' ממתי אישה מחויבת לכסות את ראשה ביום חופתה?

תשובה: מהחדר יחוד ואם אין חדר יחוד יש מקום להקל. {סימן יט'}

יורה דעה

א' מי שנפטר באדר בשנה פשוטה מתי עושים לו יארצייט?

תשובה: אשכנזים באדר א' ועדות המזרח אדר ב' ויש מחמירים בשניהם. {סימן תקסה'}

ב' הפריש חלה בשבת האם חלה הפרשתו?

תשובה: בשוגג חלה הפרשה במזיד לא חלה הפרשה {עיין אור"ח שלט'}

"התנאה לפני במצוות"

בית הלוי: וצפית אותו זהב מבית ומבחוץ תצפנו. אפשר לרמוז דהארון הקודש הוא מקום שמונח בו התורה וכן הוא הת"ח הלומד תורה לשמה ומצוה הוא להחזיקו, ואל יאמר האומר הן די להת"ח אם אספיק לו צרכי מזונותיו שיהיה לבו פנוי ללמוד אבל מה לו ולהת"ח ולכבוד ולמה לי להרבות בהוצאה עבורו שיהיה מכובד, ולזה בא הרמז "מבית ומבחוץ תצפנו", שיהיה נאה גם מבחוץ דהני שני החזקות צריך לעשות אחד מבית, דהיינו שיהיה לו בביתו מה לאכול וגם שיהיו נאים בעיני הבריות בלבושם ובדירתם ובכל עניניהם.

הנה: בעת שנותנים צדקה להעני ונמצא מקיים בהעני מצות צדקה ועוד כמה מצות עשה כמו והחזקת בו אז העני הוא ממש כמו בחינת אתרוג בעת שנוטלו לצאת בו, דאע"ג דאתרוג אחר המצוה אין בו שום קדושה מ"מ בעת קיום המצוה חלה עליו קדושת המצוה ואסור בהנאה ובתשמיש של חול, ובעצי סוכה מבואר במס' סוכה (דף ט') כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל ש"ש על הסוכה ואסורים בהנאה. וכן אסור לנהוג בו מנהג בזיון וכמו דדרשין בשבת (דף כב) מקרא גבי כיסוי הדם במה ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהיו מצות בזויות עליו. כן העני ממש בעת שנותנים לו אסור ליתן לו בבזיון חלילה, וזהו איסור דאורייתא.

אלישיך: עוד שלישית, כי בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו, כי תמיד יהיו המחזיקים ביד התלמידי חכמים סמוכים לארון, כי בצל החכמה בצל הכסף לא יסורו לעולם מהיותם דבקים בארון התורה הוא התלמידי חכמים. ועל כן לא אמר לא יסורו מהן ויחזור אל הטבעות, כי אם ממנו שהוא מהארון הוא התלמיד חכם.

"מפרי הארץ" סימן - שג

בעניין: דינ תכשיטי אישה.

א: איזה סיבות גורמות לאשה לטלטל דברים ששמה על עצמה?

תשובה: א) טבילה. ב) יופיה. שתראה לחברותיה. ג) דברים שיצחקו עליה. ד) דבר שיכול לפול.

ב: דבר שנועד רק להראות עושר האם הוא משוי?

תשובה: כן.

ג: "תכשיט" האם זה סיבה לקולה או לחומרה או לשניהם?

תשובה: לשניהם לצד הקולה שזה לא דאורייתא אבל חייש שתראה.

ד: צמר גפן שהניחו בסנדל (של זמנינו) לשם נחות, אימתי מותר (ע"י שהצ')?

תשובה: כשקושרתו.

ה: האם למעה מותר לצאת בתכשיטים במקום שאין עירוב?

תשובה: לא, רק אין למחות כיון שלא ישמעו.

ו: מה זה אבן תקומה, והאם מותר לצאת בה בשבת?

תשובה: א) אבן שנשים מעוברות עונדות סגולה נגד הפלה. ב) כן.

ז: איפור בשבת האם הוא דאורייתא או דרבנן והאם יש חילוק בזה בין עושה לעצמה או לחברת?

תשובה: דרבנן, ואין חילוק.

ח: מה האיסור לעשות צמה והאם זה דאורייתא ומדוע (ע"י שע"צ)?

תשובה: דרבנן דדמי לביניין שאינו מתקיים.

ט: מה הדין מברשת רכה, להסתרק ולתקן שערותיו?

תשובה: להסתרק מותר לתקן שער אסור.

י: האם מותר לשים ג'ל לעיצוב השיער ומאיזה דין?

תשובה: א' אסור ב' ממרח וכן פוקסת.

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

מבית הועד - הרב שלמון דינר שליט"א

הנולד בל' שבט שנה פשוטה, מתי נעשה בר מצוה בשנה מעוברת

בבנין ציון סי' קנ"א כתב חידוש שהנולד בשנה פשוטה בל' שבט שהוא א' דר"ח אדר ובשנת הי"ג היתה שנה מעוברת דנעשה בר מצוה בל' באדר ראשון שהוא א' דר"ח אדר שני. משום ששני ימי ר"ח יומא אריכתא הוא, וכמו כל הנולד בחודש אדר בשנה פשוטה, אם שנת הי"ג מעוברת נעשה בר מצוה באדר שני, ה"ה הנולד בל' שבט כיון שהוא תחילת חודש אדר, גם הוא נעשה בר מצוה בתחילת אדר שני, דהיינו בל' אדר א'.

וכתב ע"ז "וכי בשביל קריאת השם שקראו (לאדר ראשון) אדר נכניס זה להיות בר עונשין ח"ו", וה"נ גם אם נימא שחשבינן ליה לנולד בל' בשבט מכל מקום לא הגיע יום זה עד א' דר"ח אדר שני, ע"כ. מבו' מדבריו דא' דר"ח שייך לחודש הבא, ורק לענין קריאת השם חשבינן ליה ל' בשבט, וכונתו לכא' דתחילת החודש מתחיל מיום א' דראש חודש, אלא שמונים את החודש מיום שני, ולפי"ז מה שנקרא א' דראש חודש ל' שבט, משום שעדיין לא מונים את חודש אדר, לכן אומרים שהוא ל' לחודש שבט, אבת במת הוא תחילת אדר.

וסברא זו כבר נזכר בראשונים להדיא, דבשו"ת הרי"ד (לבעל התוס' רי"ד) סי' ל"ב (והובא בשבלי הלקט סי' קס"ח ובברכי יוסף סי' תכ"ז) וכן בפירושו על שמואל א' פרק כ', כתב דיום ראשון ג"כ ר"ח מדאורייתא, ומקדשים את שני הימים, יום ראשון מפני שהוא זמנו של קידוש, ויום שני להיות מונין ממנו מיום ל"א, "ושניהם נקראים ראש חודש, זה לקידוש וזה למנן", וכ"כ בשבלי הלקט (שם) בשם רש"י.

ונפק"מ בשנה זו תשפ"ב, למי שנולד ביום זה לפני י"ג שנה בל' שבט תשס"ט, כיון שהיא היתה שנה פשוטה, ושנה זו מעוברת, יהיה בר מצוה רק בסוף חודש הבא, ל' אדר א' תשפ"ב, ומובא שכן הורה מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בתשובה (בשו"ת חק השיב), ששאלוהו לענין הנולד בל' שבט שנה פשוטה ושנת הבר מצוה מעוברת, מתי יהיה בר מצוה, והשיב "ל' אדר ראשון".

[וכן להיפך אם נולד בל' באדר ראשון ושנת הי"ג פשוטה, כתב הבנין ציון דנעשה בר מצוה בל' שבט שהוא א' דר"ח אדר והוכיח כן מלשון השו"ע או"ח סי' נ"ה ע"ש. וכן פסק המנחת יצחק ח"ו סי' ח' וח"ח סי' ז' והוכיח כן מהלכות קטנות ע"ש].

אמנם ידוע שהראו למהרי"ל דיסקין ולרבי שמואל סלנט את דברי הבנין ציון שהנולד בל' שבט נעשה בר מצוה בל' אדר א', ואמרו שהוא חידוש גדול, ובפשטות נעשה בר מצוה בל' שבט.

מעשה בשנת תש"ס

ומעשה שהיה בילד שנולד בל' שבט תשמ"ז, שהיתה שנה פשוטה, ושנת הבר מצוה - תש"ס היתה שנה מעוברת, המשפחה כבר שלחה הזמנות לסעודה שתתקיים ביום הבר מצוה ל' שבט שחל ביום ראשון, ההזמנה הגיעה גם לידי אאמו"ר שליט"א בערב שבת פ' משפטים כ"ח שבט, מיד התקשר אאמו"ר שליט"א לאבי הבר מצוה, ואמר לו שהיות ולפני י"ג שנים היתה שנה פשוטה, לדעת רוב הפוסקים יהיה בר מצוה בעוד חודש בל' אדר א', ואף שמובא שדעת מהרי"ל דיסקין והגר"ש סלנט שנעשה בר מצוה בל' שבט, אבל היות שבבנין ציון כתב כן להדיא, וכן מבו' מדברי ההלכות קטנות והמנחת יצחק שכתבו כן בתשובה, וגם בשבט הלוי ח"ו סי' ט' כתב כן, וכן הובא בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א שכתב כן כתשובה על שאלה למעשה, א"כ [מלבד מה שקשה לסמוך על שמועה בעלמא, ובפרט שלא הורו כן מתוך עיון רק כהרף עין], קשה להקל בזה נגד כל הפוסקים הנ"ל שכתבו כן הלכה למעשה.

אבי הבר מצוה אמר לאאמו"ר שליט"א שמלבד סעודת הבר מצוה שכבר מתוכנן ליום ראשון הבעל"ט וההזמנות שנשלחו לכולם, הרי גם הכין חתן הבר מצוה את כל פרשת תרומה לקרוא בשבת שאחרי הבר מצוה, א"כ אולי יש מקום להקל משום כבוד חתן הבר מצוה שלא יטרח לחינם.

מיד הלך אאמו"ר שליט"א למרן בעל שבט הלוי זצ"ל ושאלו היות ובשבט הלוי כתב הלכה למעשה במי שנולד בא' דר"ח אדר בשנה פשוטה שנעשה בר מצוה רק בא' דר"ח אדר שני, ועתה נוגע למעשה לבחור בר מצוה שכבר הכין את כל הפרשה, האם יש מקום להקל לקרוא את כל הפרשה, וענה בעל שבט הלוי שחלילה להקל בזה, אחרי שפשוט שנעשה בר מצוה רק באדר שני, ואין ברירה רק לאחר מוסף בשבת קודש יתאספו כל בני המשפחה בביתו, ויקרא הילד את הפרשה מתוך "תיקון קוראים".

אבי הבר מצוה קיבל את הבשורה בצער, ובמשך כל השבת (כ"ט שבט) לא ידעו מה לעשות, ופלפלו בענין חידוש הבנין ציון וכו', עד שבמוצאי שבת ליל ל' שבט נסעו בעצמם אבי הבר מצוה יחד עם חתן הבר מצוה לבני ברק ובאו לבעל שבט הלוי זצ"ל, וסיפרו לו שוב כל הענין שזה החתן נולד לפני י"ג שנה בל' שבט, וחשבו שבלילה הזה הוא יום הבר מצוה וכו', וענה בעל שבט הלוי זצ"ל שבודאי הוא בר מצוה עכשיו בל' שבט, ודברי הבנין ציון הוא חידוש, ועיקר הדין שהוא בר מצוה בל' שבט, ורק יחמיר לא להוציא אחרים ולא יהיה שליח ציבור, ושוב שאלו שהרי בערב שבת אמר שהוא בר מצוה רק באדר שני, ושאלו מקום להקל בזה כלל, ואמר בעל שבט הלוי זצ"ל שחשב שדיברו עמו על יום ב' דר"ח שהוא א' אדר ולא על ל' שבט, ושוב שאלו שהרי הנושא היה על התשובה בחלק ו' תש"ו ששם כתב להדיא על הנולד בא' דר"ח אדר, שנעשה בר מצוה רק באדר שני, והביט מרן זצ"ל בתשובה שם, ואמר שהוא ט"ס שם, והמעשה היה "בא' אדר" ובטעות נרשם "בא' דר"ח אדר".

ולענין קריאת התורה אמר בעל שבט הלוי שהיות ומעיקר הדין קטן עולה לתורה וקורא, לענין זה שכבר הכין יש להקל שיקרא בציבור ויעלה לתורה.

שוב חזר וכתב תשובה ע"ז לאאמו"ר שליט"א ונדפס בשבט הלוי ח"י סי' ק"ה, שעיקר הבר מצוה בל' שבט, ושבדברי הבנין ציון הוא חידוש, ויש להחמיר רק שלא להוציא אחרים, ומה שכתב בח"ו תש"ו ט' על א' דר"ח אדר הוא "שיגרא דלישנא דהשואל".